

TA'LIMDA ADABIYOT FANINI O'QUVCHILARGA O'QITISHNING AHAMIYATI VA XUSUSIYATI

Zakirova Maqsuda Atayevna

UrDU akademik litseyi ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'limda adabiyot fanini o'quvchilarga o'qitishning ahamiyati va xususiyati, adabiyot ta'limini bugungi kun yoshlariga o'qitishda muhim bo'lgan jabhalar, bugungi adabiy ta'limda o'quvchi ma'naviy kamolotini ta'minlash, didaktik o'yin asosiga qurilgan o'quv-biluv xarakteridagi muammolarni hal etish haqida to'liq bayon qilingan.

Kalit so'zlar: adabiyot ta'limi, didaktik o'yin, ma'naviy kamolot, o'quv-biluv xarakteri, ma'naviy barkamollik, adabiyot metodikasi.

Kirish:

Ma'lumki, ta'lim jarayonini amalga oshiruvchi o'quv faoliyatlari, uning mohiyati, shakl va metodlarini zarur emotsiya bilan ta'minlash asosiy ahamiyat kasb etadi. Hissiy holatlar doimo ruhiy bezovtalik, ko'ngil hayajonlari, o'zgani his qilish, quvonch, nafrat, hayrat singari tuyg'ular bilan bog'liq. E'tibor qilish, eslab qolish, anglash jarayonlariga shaxsning chuqur ichki bezovtaligi, hayajoni qo'shilganda u faollashadi, zaruriy intellektual marraning egallanishi ta'minlanadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya:

Adabiyot darslarida o'quvchilarning o'z ma'naviy kamolotlarini takomillashtirishda bevosita ishtirok etishlari, ijodiy fikrlashi, mustaqil tarzda bilim egallash malakalarini rivojlantirish va uni shakllantirishlari, mavjud bilim, ko'nikma va malakalarini yangi vaziyatlarda foydalana olishlarida syujetli-rolli o'yinlar asosiy ahamiyat kasb etadi.

Adabiy ta'limda foydalaniladigan syujetli-rolli o'yinlar badiiy asarlarda ilgari surilgan hayotiy-ijtimoiy masalalarni, inson va tabiat, shuningdek insonlar o'rtasidagi munosabatlarni badiiy ko'rinish shaklida yoritish yordamida paydo bo'lgan muammolarni o'quvchilarning o'zlaridagi bilim zaxiralariga tayangan holda, hamkorlikda, bosqichma-bosqich hal etishida yangi bilimlarni egallashga qaratilgan didaktik o'yinlar muhim hisoblanadi. Bunda o'yin syujeti jamiyatdan, odamlar hayotidan yoki tabiatdan olinadi. Ba'zan jamiyat va tabiatdagi muammolar uyg'unlashtiriladi.

Natijalar:

Adabiyot darslarida didaktik o'yinlardan foydalanilganda darsning maqsadi, vazifalari, borishi, mantiqiy ketma-ketligi, o'quvchilar bajarishi kerak bo'lgan topshiriqlar tizimini aniq rejalashtirib olish talab etiladi. Didaktik o'yin mobaynida o'quvchilar oldiga qo'yiladigan o'quv-biluv xarakteridagi topshiriqlar muammoli vaziyatlarni vujudga keltirish yo'llarini aniq bilish va oldindan loyihalashtirishni taqozo qiladi. Binobarin, o'quvchilarni didaktik o'yinning maqsadi va vazifalari bilan tanishtirish, o'yin taqozo etadigan vazifalarni to'g'ri taqsimlash, har bir o'quvchiga tegishli aniq yo'llanmalar, ko'rsatmalar berish o'yinning samarali natija berishini ta'minlaydi.

Didaktik o'yin asosiga qurilgan o'quv-biluv xarakteridagi muammolarni hal qilishda o'quvchilardagi mavjud bilim, ko'nikma va malakalarni yangi, kutilmagan vaziyatlarda foydalanish imkoniyatlar takomillashadi, asta-sekinlik bilan qat'iylasha boradi. Adabiyot darslarida o'quvchini bilim olishga yo'naltiruvchi motivatsiyalardan bittasi – o'qituvchining ishonchi. O'quvchi qalbida o'qishga harakat qiluvchi ichki ehtiyoj hissini rivojlantirish uchun adabiyot darslarida kerak bo'lgan sharoit, imkoniyat vujudga keltirilmog'i darkor. Bu sharoitning paydo bo'lishi va uning o'quvchi tomonidan anglab olinishi bola shaxsining rivojlanishiga zamin yaratadi.

Muhokama:

Badiiy asarni o'qishga bo'lgan motivatsiyani rivojlantirish o'quvchiga tayyor bilimlarni berish emas, balki uni ixtiyoriy motivlar, maqsadlar, shuningdek dastlabki tajribalar yordamida faoliyat ko'rsatadigan, maqsadga erishish yo'lida aqliy zo'riqishga undaydigan holatga solishdan iboratdir. Har bir o'quvchini boriday qabul qila oladigan tajribali o'qituvchi har bitta bolaning ta'lim motivatsiyasini doimo xayolida tutadi. Ba'zida amaliyotda o'quv faoliyatlarining samaradorligi, o'quvchilar o'zlashtirishi motivatsiyasiz baholanib, bolalarning bilimiga ularning bilishga bo'lgan ehtiyojidan ajratilgan holda qaraladi.

Adabiyot darslarida o'quvchilarning mustaqil fikrlash yordamida bilim olishlarini ta'minlash va bilim olishga motivatsiya uyg'otishda ta'lim maqsadini to'g'ri belgilash asosiy ahamiyat kasb etadi. Adabiyot metodikasi ilmi har bir adabiyot darsi oldiga tarbiyaviy, ta'limiy, yo'naltiruvchi va shakllantiruvchi maqsadlar qo'yilishi kerakligini nazarda tutadi. Bu xil maqsadlar to'g'ri belgilab olinsa, dars jarayoni yordamida tashkil qilinsa, o'quvchilarning ma'naviy sog'lomlashuvi uchun yuqori imkoniyatlar paydo bo'ladi. Biroq, dars mobaynida o'qituvchining diqqat markazida o'quvchilarning mustaqil faoliyatini ta'minlash emas, balki o'z faoliyatini rivojlantirish turadi. O'qituvchi, dastlab, zamonaviy adabiyot darslarini to'g'ri, mustaqil tafakkur va

faoliyatga asoslangan holda tashkil etishning shartlari nimadan iborat ekanini aniqlab olishi kerak.

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, adabiyot darslarini samarali tashkil qilishda har qanday mavzuga qaraganda o'quvchilarda ichki motivatsiya uyg'otish va asar ustida ishlashni mana shu ichki ehtiyojni qondirish niyatida tashkil qilish maqsadga muvofiqdir. Binobarin, ma'naviy barkamollik insonda qaror topgan ijtimoiy tafakkurga tayanadi. Har bir insonning ijtimoiylashuvi, jamiyatga aralashuvi, birinchi o'rinda, oila bag'rida, uyda paydo bo'ladi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Safo Matjon. Maktabda adabiyotdan mustaqil ishlar. – T.: «O'qituvchi», 2002.
2. B.To'xliyev. Adabiyot o'qitish metodikasi. O'quv qo'llanma. "Sharq", Toshkent. 2006.
3. B.To'xliyev. Adabiyot o'qitish metodikasi. O'quv qo'llanma. Amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari. Toshkent. 2016.
4. K.Yuldoshev, Adabiyot o'qitishning ilmiy-nazariy asoslari. Toshkent, "O'qituvchi", 2000.